

VILNIAUS TURIZMO INFORMACIJOS CENTRAS / VILNIUS TOURIST INFORMATION CENTRE

Pagrindinis biuras / Main Office,

Vilniaus 22, LT-01119 Vilnius
Tel. +370 5 262 9660
Faks. / Fax +370 5 262 8169
El. paštas / E-mail tic@vilnius.lt

Didžioji 31,

(Vilniaus rotušė) / (Town Hall)
Tel. +370 5 262 6470

Geležinkelio 16,

(Geležinkelio stotis) / (Railway Station)
Tel. +370 5 269 2091

Šventaragio 2,

(Informacijos paviljonas Katedros aikštėje) / (Info Pavilion in Cathedral Square)

Darbo laikas / Working hours:
I-VII 9.00-18.00

Rodūnios kelias 2,

(Vilniaus oro uostas) / (Vilnius Airport)
Tel. +370 5 230 6841

Darbo laikas / Working hours:
I-VII 9.00-21.00

www.vilnius-tourism.lt
www.vilnius-events.lt
www.vilnius-convention.lt

Vilniaus turizmo informacijos centras neprisima atsakomybės dėl spausdinimo klaidų ar neatitiktimų, atsiradusių kintant informacijai / Vilnius Tourist Information Centre accepts no responsibility for changes, typesetting or printing errors.

Pirmą kartą leidiniai parengti 2008 m. įgyvendinant projektą „Naujos turizmo galimybės Vilniaus mieste“, finansuojamą ES struktūrinių fondų lėšomis.
For the first time the publication was prepared in 2008, while implementing the project "New Tourism Opportunities in the City of Vilnius", funded by EU Structural Funds.

Vokiečių kultūrinis palikimas Vilniuje

Pačioje miesto širdyje buvo įsikūrę vokiečių vie- nuolėi, pirklių, amatininkai ir architektai. Jų svarų indėlių į miesto gyvenimą įamžina Vokiečių gatvės pavadinimas.

1. Vilniaus universitetas (Universiteto g. 3)
Lankytojų tarnybos tel. +370 5 268 7298, darbo laikas: I-VI 9.00-18.00 (vasara), I-VI 9.30-17.30 (žiema)
Vilniaus universiteto pastatų ansamblio meninės formos atspindi pagrindinius Lietuvoje vyravusius architektūros stilius: gotiką, renesansą, baroką, klasi- cizmą. Universiteto rūmai užima beveik visą perimetrą užstatytą senamiesčio kvartalą, kurį riboja keturios gatvės. 1579 m. Vilniaus jėzuitų kolegija Bavarijos (Vokietija) miesto Dilingeno kolegijos pavyzdžiu tapo universitetu, kuriame dėstė profesoriai iš Ingolštato (Ingolstadt) bei kitų Vokietijos miestų. Universite- te paskaitas skaitė ir Osvaldas Krygeris (Oswald Krüger), vadintas „savo amžiaus Archimedu“. Pirmas universiteto kancleris buvo vokiečių kilmės Filipas Widmanstadas.

2. Šv. Onos bažnyčia (Maironio g. 8)
Šv. Onos bažnyčia yra vienas gražiausių ir, ko gero, garsiausių Vilniaus statinių. Nuo seno ji traukė visų dėmesį, domino tyrinėtojus. Tačiau iki šiol dar neat- skleista šio įžymaus architektūros paminklo kilmės paslaptis. Šv. Onos bažnyčia (tada ji vadinta koplyčia) pirmą kartą paminėta 1501 m. popiežiaus Aleksandro VI rašte. Žinoma, kad XVI a. viduryje Šv. Onos bažny- čioje pamokslavo protestantizmo skelbėjas Abraomas Kulvietis. 1560 ir 1564 m. bažnyčia nukentėjo nuo gaisrų, bet 1581 m. suremontuota ar atstatyta. 1747 m. darbus prižiūrėjo garsus baroko epochos Vilniaus architektas Jonas Kristupas Glaubicas.

3. Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčia (Maironio g. 10)
Šią gotikinio stiliaus bažnyčią XVI a. pradžioje sukū- rė talentingas meistras iš Danigo Mikolas Enkingeris (Michael Enkinger). Viduje yra seniausia Lietuvoje profesionalioji apvaliosios skulptūros memorialinė kompozicija – renesansinis Stanislovo Radvilos mar- murinis antkapis šiaurinėje navoje, sukurtas Vilhelmo

van den Blockės dirbtuvėse Dancige (1618–1623 m.). Bažnyčioje saugoma seniausia Lietuvoje Nukryžiuo- tojo skulptūra.

4. Bastėja (Bokšto g. 20/18)
Tai Vilniaus gynybinės sistemos dalis, neretai dar vadinama „barakanu“. Bastėja – originalios kons- trukcijos Renesanso epochos gynybinės architektūros statinys. Jį sudaro bokštas, įrengtas miesto gynybinė- je sienoje, požeminės patrankų patalpos ir jas jungian- tis koridorius, virstantis 48 metrų ilgio tuneliu. Bastėja XVII a. pirmojoje pusėje pastatė kar inžinierius, vo- kietis Fridrichas Getkantas. Šis statinys smarkiai nu- kentėjo per XVII a. vidurio karus su Maskva. Pirmoji ir Antrąjo pasaulinių karų metu čia buvo įkurti vokiečių kariuomenės ginklą sandėliai. Nuo Bastėjos terasos atsiveria puikus vaizdas į Vilniaus senamiestį.

5. Švč. Trejybės bažnyčia ir Bazilijonų vienuolynas (Aušros Vartų g. 7)
Šis kompleksas – vėlyvojo baroko statinys, su- projektuotas Jono Kristupo Glaubico. Bažnyčia turi gotikos, baroko ir rusų bizantinio stiliaus elementų. Vienuolyno celė, kurioje už nepaklsumumą carinei val- džiai kalėjo įžymus lenkų poetas Adomas Mickėvičius, pavadinta Konrado vardu. XX a. 3–4 dešimtmečiais šioje celėje vykdavo populiarūs literatūriniai vakarai, kuriuose aktyviai dalyvavo ir iš Vokietijos atvykę literatai.

6. Šv. Kazimiero bažnyčia (Didžioji g. 3)
Tai vienas ankstyviausių barokinių statinių mieste, pastatytas XVII a. pradžioje. Įspūdingo kupolo pro- jekto autorius – Jonas Kristupas Glaubicas. Šis kelių pakopų kupolas yra su aukštu žibintu, vainikuotu ka- rūna. Pirmojo pasaulinio karo metu ši bažnyčia tapo vokiečių karinės įgulos Vilniuje maldos namais. Jos viduje yra išlikusi atminimo lenta, skirta Vokietijos imperatoriaus Vilhelmo II apsilankymui Vilniuje ir Šv. Kazimiero bažnyčioje atminti.

7. Vokiečių gatvė
Vokiečių gatvė ilgus šimtmečius buvo prekybos

centru. Antrąjo pasaulinio karo metu ir sovietiniu po- kario laikotarpiu ji buvo smarkiai nuniokota, todėl išli- ko tik viena gatvės pusė, liudijanti apie čia gyvenusius vokiečių pirklius, amatininkus ir didikus: karaliaus dak- taro Motiejaus Worbeko – Lettovo namas (Vokiečių g. 22), kurį jam XVII a. padovanojo didikas Kristupas Radvila. Vėliau šis gotikos ir baroko elementų turintis pastatas atiteko evangelikų liuteronų bendruomenėi. Vilniaus pilninko ir pinigų kalyklos administratoriaus Ulricho Hozjiaus namas (Vokiečių g. 24), pastatytas XVI a. pirmoje pusėje, turi gotikos ir renesanso bruo- žų. Vieni tobuliausių vokiečių kilmės Vilniaus architek- to Martyno Knakfuso projektuotų pastatų – Wittinghof- ū rūmai (Vokiečių g. 26).

8. Šv. Mikalojaus bažnyčia (Šv. Mikalojaus g. 4)
Tai viena seniausių bažnyčių ne tik Vilniuje, bet ir visoje Lietuvoje, išsąugojusi beveik nepakitusių go- tikos bruožus. Pirmą kartą dokumentuose bažnyčia paminėta 1387 m. Šv. Mikalojaus bažnyčią paskuti- niaisiais pagonybės metais pastatė Vilniuje įsikūrusi vokiečių bendruomenė. Atstatant bažnyčią po 1749 m. gaisro fasadė ir interjere atsirado baroko bruožų. Šv. Mikalojaus bažnyčia – tai 1902–1939 m. vieningelė Vilniuje bažnyčia, kurioje pamaldos laikytos lietuvių kalba.

9. Evangelikų liuteronų bažnyčia (Vokiečių g. 20)
Pirmoji evangelikų liuteronų bažnyčia (kirchė), esanti greta Vokiečių gatvės, buvo pastatyta XVI a. viduryje. Tai buvo sakralinė vokiškiosios miesto dalies dominantė. Ji pastatyta Lietuvos kanclerio Mikalojaus Radvilos Juodojo iniciatyva. Dabartinę išvaizdą kirchė įgavo architekto Jono Kristupo Glaubico, kuris sukū- rė ir bažnyčios altorių, dėka. Aplinkiniuose namuose daugiausiai gyveno vokiečiai evangelikai.

10. Vilniaus evangelikų reformatų bažnyčia (Pyli- mo g. 18)
Ši evangelikų reformatų bažnyčia pastatyta 1830–1835 m. (autorius archit. K. Podčasinskis). Deja, ant frontono stovėjusios trys Kazimiero Jelskio sukurtos skulptūros buvo nugriautos. Viduje buvo įmūrytos mal- tos žymėmis Lietuvos kalvinams atminti. Priešais mal-

dos namus, kitoje gatvės pusėje – buvusios senosios evangelikų reformatų kapinės.

11. Evangelikų kapinės (Pylimo, J. Basanavičiaus g.)
Nuo 1800 m. šios kapinės – tai turtingų miestiečių ir inteligentijos amžinojo poilsio vieta. Daugiausia čia buvo laidojami vokiečių kilmės žmonės, nemažai ir Vilniaus universiteto profesorių. XX a. 6-ajame de- šimtmetyje kapinės buvo paverstos parku. Po Antrąjo pasaulinio karo čia dar buvo galima rasti ir Vilniaus evangelikų reformatų kolegijos prezidento K. Volano, chirurgo B. Kaderio kapus, tačiau iki šių dienų teišliko chirurgijos profesoriaus Jano Fridriko Nizkowskio klasicistinio stiliaus koplytėlė.

12. Vokiečių karių kapai (M. K. Čiurlionio g. 91, Vin- gio parkas)
Vokiečių karių kapinės (Heldanfriedhof) įkurtos Pirmojo pasaulinio karo metais, čia buvo laidojama ir per Antrąjį pasaulinį karą. Poilsio vietą šiose kapinėse rado ir Vokietijos sąjungininkų – Italijos bei Vengrijos kariai.

Martynas Knakfusas (Marcin Knackfuss)
Vokiečių kilmės Martynas Knakfusas – klasicizmo pradininkas Lietuvoje, kūrybinę veiklą pradėjęs Varšu- voje. Jo veikalai įtakos turėjo tiek vėlyvojo baroko, tiek ankstyvojo klasicizmo atstovai. Nuo 1768 m., apsigy- venus Vilniuje, atsiskleidė nuostabus jo talentas pro- jektuoti ir rekonstruoti pastatus. Jis kūrė visuomeninės paskirties pastatus (vieni žymiausių – Vilniaus univer- siteto Astronomijos observatorijos priestatas), miestie- čių ir didikų namus bei rūmus: Sulistrovskių (Skapo St. 4), de Reusų (S. Daukanto a. 2/5), Wittinghoffų (Vo- kiečių g. 26), Abramavičienės (Didžioji g. 36).

Jonas Kristupas Glaubicas (Johan Christoph Glau- bitz)
Jonas Kristupas Glaubicas – žymiausias vėlyvojo baroko, rokoko stiliaus architektas Lietuvoje, Vilniaus vokieitis. Jis atstatė ir rekonstravo Evangelikų liutero- nų bažnyčią ir altorių, aplinkinius pastatus (Vokiečių g. 18/12, 20), rekonstravo Šv. Jonų bažnyčios pagrin- dinį fasadą, presbiterijos frontoną, unikalų altoriaus ansamblių (Universiteto g. 3), pastatė Šv. Kotrynos bažnyčios frontonus, rekonstravo Apvaizdos koplyčią (Vilniaus g. 30), dalyvavo restauruojant Šv. Dvasios cerkvės interjerą, suprojektavo ikonostasą (Aušros Vartų g. 10), unikalius vėlyvojo baroko Bazilijonų vie- nuolyno vartus (Aušros Vartų g. 7).

13. Church of St Francis from Assisi (Maironio St. 10)
This is one of the most picturesque sacred Gothic buildings. At the beginning of the 16th century the

German Cultural Heritage in Vilnius

The contribution made by German monks, mer- chants, craftsmen, engineers and architects to the cultural history of Vilnius is very significant. Vokiečių (German) Street, located in the very core of the city, symbolizes the German part of town.

1. Vilnius University (Universiteto St. 3)
Ph. +370 5 268 7298, open: I-VI 9.00-18.00 (Sum- mer) I-VI 9.30-17.30 (Winter)
The artistic forms of Vilnius University quarters, which have been shaped over the centuries, reflect the main architectural styles that predominated in Lithuania; namely Gothic, Renaissance, Baroque and Classicism. The University premises occupy almost a full quarter of the Old Town, lined with buildings for its perimeter and located within the limits of four streets. In 1579, following the example of the college in the Bavarian (Germany) town of Dillingen, Vilnius Jesuit College became a university with lecturing professors from Ingolstadt and other German towns. Oswald Krüger, nicknamed "the Archimedes of his century" also lectured at the University. The first chancellor of the University, Filip Widmanstadt, was of German origin.

2. St. Anne's Church (Maironio St. 8)
The Church of St. Anne is one of the most beautiful and probably one of the most prominent buildings in Vilnius. It has always attracted attention and interested researchers. However, the mystery of the origin of this outstanding architectural monument has not been revealed until now. St. Anne's Church (called a chapel at the time) was first mentioned in a letter by Pope Alexander VI in 1501. It is known that in the middle of the 16th century, a protestant priest Abraomas Kulvietis (Abraham Kulwiec) preached in St. Anne's Church. In 1560 and 1564 the church was damaged by fire, but in 1581 it was repaired and reconstructed. In 1747, the works were supervised by the prominent Baroque architect of Vilnius Jonas Kristupas Glaubicas (Johann Christoph Glaubitz)

3. Church of Holy Trinity and Basilian Monastery (Conrad Cell) (Aušros Vartų St. 7)
This complex is one of the most beautiful late Baroque buildings in Vilnius, designed by Jonas Kristupas Glaubicas (Johann Cristoph Glaubitz). The church combines elements of Gothic, Baroque and Russian Byzantine styles. The monastery cell, where the famous Polish poet Adam Mickiewicz was imprisoned for disobedience to the Tsarist authorities, is known as the Conrad Cell. In the 1920s and 1930s, popular literature soires, in which German literateurs participated actively, were organised in this cell.

4. St. Nicholas' Church (Šv. Mikalojaus St. 4)
This is one of the oldest churches not only in Vilnius, but in the whole of Lithuania, and it has managed to preserve its Gothic features practically unchanged. Built in the 14th century, the church was first men- tioned in documents in 1387. During the last years of paganism in Lithuania, the Church of St. Nicolas was built by the German community living in Vilnius. Following its reconstruction after the 1749 fire, some Baroque elements appeared on its façade and in the interior. The Church of St. Nicolas is the only Vilnius Church in which mass was celebrated in Lithuanian in the period between 1902 and 1939.

church was built by a talented artist from Danzig, Michael Enkinger. Among other treasures inside the church, is the oldest professional free-standing memorial composition in Lithuania—a Renaissance marble tombstone of Stanislovas Radvila (Stanislaw Radziwill), located in the Northern nave, which was created by Wilhelm van den Blocke in Danzig work- shops between 1618 and 1623. At present, the oldest known crucifix in Lithuania which dates back to the 15th century is preserved in the church.

5. Church of Holy Trinity and Basilian Monastery (Conrad Cell) (Aušros Vartų St. 7)
This complex is one of the most beautiful late Baroque buildings in Vilnius, designed by Jonas Kristupas Glaubicas (Johann Cristoph Glaubitz). The church combines elements of Gothic, Baroque and Russian Byzantine styles. The monastery cell, where the famous Polish poet Adam Mickiewicz was imprisoned for disobedience to the Tsarist authorities, is known as the Conrad Cell. In the 1920s and 1930s, popular literature soires, in which German literateurs participated actively, were organised in this cell.

6. St. Casimir's Church (Didžioji St. 34)
This is one of the earliest Baroque buildings in the city, built between 1604 and 1618. The author of the impressive dome is Jonas Kristupas Glaubicas (Jo-

hann Cristoph Glaubitz). The multilevel dome has a lofty lantern and a crown on top. During World War II, this church became the house of worship for the Ger- man military garrison stationed in Vilnius. A memorial plaque dedicated to the visit of the German Emperor Wilhelm II to Vilnius and to the church has survived inside the building.

7. Vokiečių (German) Street
This is one of the oldest streets in Vilnius and for centuries it has been known as the city trade centre. It was severely damaged during World War II and suf- fered even more damage during the Soviet post-war period. Only one part of the street which bears witness to the German merchants, craftsmen and nobleman who lived there has survived up until now. The house located at Vokiečių St. 22 used to belong to the royal doctor Motiejus Worbek-Lettov and was donated to him in the 17th century by Kristupas Radvila (Krzysz- tof Radziwill). Later, this building, which combines elements of Gothic and Baroque, was passed to the community of Evangelical Lutherans. The house of Ulrich Hosius, Vilnius Castellian and Mint Administra- tor, located at Vokiečių St. 24, was built in the first half of the 16th century and combines elements of Gothic and Renaissance. One of the most perfect palaces designed by Martin Knackfuss, a Vilnius architect of German origin, is the Wittinghoff Palace (Vokiečių St. 26).

8. St. Nicolas' Church (Šv. Mikalojaus St. 4)
This is one of the oldest churches not only in Vilnius, but in the whole of Lithuania, and it has managed to preserve its Gothic features practically unchanged. Built in the 14th century, the church was first men- tioned in documents in 1387. During the last years of paganism in Lithuania, the Church of St. Nicolas was built by the German community living in Vilnius. Following its reconstruction after the 1749 fire, some Baroque elements appeared on its façade and in the interior. The Church of St. Nicolas is the only Vilnius Church in which mass was celebrated in Lithuanian in the period between 1902 and 1939.

9. Evangelical Lutheran Church (Vokiečių St. 20)
The first Evangelical Lutheran Church (kirche) near Vokiečių Street was built in the middle of the 16th century. It was a sacral building that dominated the German part of town. Its construction was initiated by Chancellor of Lithuania Mikalojus Radvila the Black (Mikolaj "the Black" Radziwill). Architect Jonas Kristu- pas Glaubicas (Johann Cristoph Glaubitz)—who also created the church altar—should be praised for the present appearance of the kirche. The surrounding houses were mostly inhabited by the German evan- gelic community.

10. Vilnius Evangelical Reformers' Church (Pylimo St. 18)
This Evangelical Reformers' Church was built be- tween 1830 and 1835 and designed by architect K. Podčasinskis (Karol Podczaszyński). Unfortunately, the three sculptures by Kazimieras Jelskis (Kazi- mierz Jelski) that used to be on the pediment were de- molished. Plaques in memory of the most prominent Lithuanian Calvinists were installed inside.

11. Evangelical Cemetery (Pylimo, J. Basanavičiaus St.)
From 1800 this cemetery served as the place of eternal rest for rich townspeople and intelligentsia. Residents of German origin, including many Vilnius University professors, were mostly buried here. In the 1950s the cemetery was transformed into a park.

12. Graves of German soldiers (M. K. Čiurlionio St. 91, Vingis Park)
The cemetery of German soldiers (Heldanfriedhof) was established during World War I; soldiers were also buried here during World War II. Soldiers of the German allies—Italy and Hungary—also found their last refuge in this cemetery.

Martin Knackfuss
Martin Knackfuss, an architect of German origin and the beginner of Classicism in Lithuania, started his artistic work in Warsaw. His works were influenced by representatives of late Baroque and early Classi- cism. His amazing talent in design and reconstruc- tion of buildings unfolded after he settled in Vilnius in 1768. He designed public buildings, among which the astronomical observatory of the Vilnius University is the most famous, as well as houses and palaces for townspeople and nobility: Sulistrovskiai (Skapo St. 4), De Reus (S. Daukanto Sq. 2/5), Wittinghoffs (Vokiečių St. 28), Abramavičienė (Didžioji St. 36).

Johan Christoph Glaubitz— the most prominent architect of late Baroque and Rococo styles in Lithuania—was a Vilnius resident of German descent. He reconstructed the Evangelical Lutheran Church, its altar and surrounding buildings (Vokiečių St. 18/12, 20); he restored the main façade of the Church of St. John, the Presbyterian pediment and the unique altar complex (Universiteto St. 3); he built the pediments of St. Catherine's Church and reconstructed the Chapel of Providence (Vilniaus St. 30); he participated in restoring the interior of the Holy Spirit Church and designed its iconostasis (Aušros Vartų St. 10); he also designed the unique late Baroque gate of the Basilian Monastery (Aušros Vartų St. 7).

Vokiečių kultūrinis palikimas Vilniuje German Cultural Heritage in Vilnius Deutsches Kulturerbe in Vilnius Niemieckie dziedzictwo kulturalne w Wilnie

Deutsches Kulturerbe in Vilnius

Im Stadtkern lebten deutsche Mönche, Kaufleute, Handwerker und Architekten. Ihr bedeutender Beitrag zum Aufbau der Stadt wurde mit den Namen der Vokiečių Straže (der Deutschen Straße) geehrt.

1. Universität zu Vilnius (Universiteto Str. 3)
Einlassdienst für Besucher Tel. +370 5 268 7298, Öffnungszeiten: I-VI 9.00–18.00 (Im Sommer) I-VI 9.30–17.30 (Im Winter).
Die Bauformen der Universitätsanlage widerspiegeln Hauptstile der Architektur, die damals in Litauen herrschte – Gotik, Renaissance, Barock und Klassizismus. Die Gebäude der Universität nehmen fast das ganze Altstadtviertel ein und werden von vier Straßen umschlossen. 1579 wurde das Vilniusser Kollegium nach Vorbild der bayerischen Stadt Dillingen zur Universität, wo Professoren aus Ingolstadt und anderen Städten Deutschland unterrichteten. An der Uni war Oswald Krüger, „Archimedes seiner Zeit“, tätig. Der erste Kanzler der Universität Philipp Widmannstadt war deutscher Abstammung.

4. Bastei (Bokšto Str. 20/18)
Ein Teil der Befestigungsanlage von Vilnius wird oft im Volksmund Barbakane genannt. Die Bastei stellt ein in einer eigentümlichen Bauweise geschaffenes Befestigungswerk der Renaissance-Epoche dar. Es besteht aus einem in die Stadtmauer integrierten Turm, den unterirdischen Kanonenräumen und dem dazwischen liegenden Korridor – einem 48 m langen Tunnel. Die Bastei wurde in der zweiten Hälfte des 17. Jh. von einem Kriegsbauingenieur, dem Deutschen Friedrich Gektant, errichtet. Der Bau wurde während der Kriege mit Russland entstanden des 18. Jh. schwer beschädigt. Im I. und II. Weltkrieg befanden sich hier Waffenlager der deutschen Armee. Von der Terrasse der Bastei aus eröffnet sich ein wunderbares Panorama der Altstadt.

2. HI Annenkirche (Maironio Str. 8)
Die Kirche der Heiligen Anna ist eines der schönsten und vermutlich eines der bekanntesten Bauwerke in Vilnius. Seit alters her weckte sie allgemeines Interesse und war ein Forschungsobjekt der Wissenschaftler. Aber bis jetzt bleibt die Entstehungsgeschichte dieses bedeutenden Architekturdenkmals immer noch ein Rätsel. Die Kirche der Heiligen Anna (damals Kapelle genannt) wurde zum ersten Mal in 1501 in einem Schreiben des Papstes Alexander IV erwähnt. Es ist bekannt, dass Abrahamas Kulvietis, ein verbreiteter Protestantismus, in der Annenkirche Mitte des XVI. Jh. predigte. 1560 und 1564 brannte die Kirche ab, wurde aber 1581 renoviert und wieder aufgebaut. Im Jahre 1747 erfolgten die Bauarbeiten unter Aufsicht des bekannten Barock-Baumeisters Johan Christoph Glaubitz.

3. Bernhardinerkirche (Maironio Str. 10)
Die Kirche wurde Anfang des XVI. Jh. von dem talentierten Baumeister aus Danzig, Michael Enkinger, erbaut. Im Innenraum befinden sich die ältesten Grabmale – ein Meisterwerk der rundförmigen Bildhauerei – ein Grabmal für Stanislaw Radziwiłł, ein Marmorwerk im Stil der Renaissance, im nördlichen Kirchenschiff zu sehen, das von Wilhelm van den Block in einer Werkstatt in Danzig (1618–1623) geschaffen wurde. In der Kirche befindet sich die älteste in Litauen zu sehende Skulptur des Gekreuzigten.

Grabmale – ein Meisterwerk der rundförmigen Bildhauerei – ein Grabmal für Stanislaw Radziwiłł, ein Marmorwerk im Stil der Renaissance, im nördlichen Kirchenschiff zu sehen, das von Wilhelm van den Block in einer Werkstatt in Danzig (1618–1623) geschaffen wurde. In der Kirche befindet sich die älteste in Litauen zu sehende Skulptur des Gekreuzigten.

7. Vokiečių Straže (Deutsche Straße)
Die Deutsche Straße zählt zu den ältesten Straßen Vilnius, die einige Jahrhunderte lang auch eine Rolle des Handelszentrums der Stadt spielte. Sie erlebte schwere Zerstörungen während des II. Weltkrieges, noch schwerer waren sie aber in der sowjetischen Nachkriegszeit. Nur eine Straßenseite ist als Zeitzeuge der hier einst ansässigen deutschen Kaufleute, Handwerker und Würdenträger erhalten geblieben: das Haus des Hofarztes Matheus Worbeck-Lettow (Vokiečių Str. 22), das ihm der Magnat Christoph Radziwiłł geschenkt hatte. Später fiel dieses Gotik- und Barock-Gebäude der Evangelisch-Lutherischen Gemeinde zu. Das Haus des Burgvogtes und Verwalters des Münzprägereis Ulrich Hozius (Vokiečių Str. 24), gebaut in der 1. Hälfte des 16. Jh., trägt gotische und Barock-Elemente. Eines der perfektesten Gebäude – der Wittinghoff Palast (Vokiečių Str. 26) – wurde von Martin Knackfuß, dem Architekten deutscher Abstammung, entworfen.

8. Kirche des Heiligen Nikolaus (Šv. Mikalojaus Str. 4)
Sie zählt zu den ältesten Kirchen nicht nur in Vilnius, sondern in ganz Litauen, die fast unverändert ihre gotischen Bauzüge behalten hat. Die Kirche des Heiligen Nikolaus wurde in den letzten heidnischen Jahren von der hier in Vilnius wohnenden deutschen Gemeinde gebaut. Während des Wiederaufbaus nach dem Brand 1749 entstanden an der Fassade und im Innenraum Barockelemente. Es ist die einzige Kirche der Stadt, in der die Gottesdienste in der Zeit von 1902 bis 1939 nur in litauischer Sprache abgehalten wurden.

9. Evangelisch-lutherische Kirche (Vokiečių Str. 20)
Die erste evangelisch-lutherische Kirche in der Nähe der Deutschen Straße wurde Mitte des 16. Jh. errichtet. Sie diente als sakraler Mittelpunkt der deutschen Bevölkerung der Stadt, gebaut auf Initiative des Kanzlers Litauens, Nikolaus Radziwiłł des Schwarzen. Dank dem Architekten Johann Christoph Glaubitz, der unter anderem auch den Altar entworfen hatte, bekam die Kirche das heutige Aussehen. Überwiegend waren die umliegenden Häuser von deutschen Mitgliedern der evangelischen Kirche bewohnt. Die Gemeinde bekam das Gotteshaus im Jahre 1993 zurück.

10. Evangelisch-reformierte Kirche zu Vilnius (Pylimo Str. 18)
Diese Evangelisch reformierte Kirche wurde in den Jahren 1830–1835 (Architekt K. Podczaszyski) gebaut. Leider wurden die auf dem Giebelbaldach von Kasimir Jelski errichteten Standbilder abgerissen. Im Innenraum befinden sich Tafeln, die an bedeutende

Niemieckie dziedzictwo kulturalne w Wilnie

W sercu Wilna osiedlali się Niemcy zakonniccy, kupcy, rzemieślnicy i artyści. Ich znaczący wkład w życie miasta upamiętnia nazwa jednej ulicy: Vokiečių galvė – ulica Niemiecka.

1. Uniwersytet Wileński (ul. Universiteto 3)
Obsługa turystyczna tel. +370 5 268 7298; otwarte dla zwiedzających: I-VI 9.00–18.00 (latem), I-VI 9.30–17.30 (zimą).
Zespół zabudowań uniwersyteckich zachował cechy wszystkich najważniejszych stylów architektonicznych na Litwie: gotyckiego, renesansowego, barokowego i klasycystycznego. Budynek należący do uczelni zajmują niemal cały kwartał na Starówce, ograniczony czterema ulicami. W 1579 r. wileńskie kolegium jezuickie, na wzór uczelni w Dillingen (Bawaria), przekształcono w uniwersytet. Profesorów sprowadzono z Ingolstadt i innych miast niemieckich; uczył tu np. Oswald Krüger, zwany „współczesnym Archimedesem”. Pierwszym kanclerzem uniwersytetu był Philip Widmanstadt, Niemiec z pochodzenia.

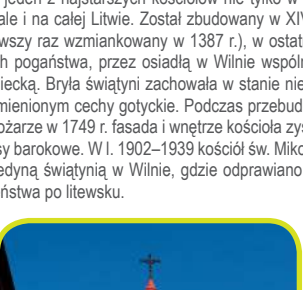

2. Kościół św. Anny (ul. Maironio 8)
Jest jedną z najpiękniejszych i najświetniejszych budowli w Wilnie. Od dawna przyciąga uwagę, także znawców sztuki. Mimo tego, do dziś nie wyjaśniono tajemnicy pochodzenia wzorca architektonicznego świątyni. O kościele św. Anny wspomina się pierwszy raz w dokumencie papieża Aleksandra VI z 1501 r. (nazywany tam jest kaplicą). Wiadomo, że w połowie XVI w. w świątyni głosił kazania propagator protestantyzmu Abraham Kulwiec. W 1560 i 1564 r. kościół niszczyły pożary; w 1581 r. został odbudowany. W 1747 roku prace przy przebudowie kościoła nadzorował słynny wileński architekt epoki baroku Johann Christoph Glaubitz.

3. Kościół Bernardynów (ul. Maironio 10)
Kościół jest jednym z najpiękniejszych wileńskich zabytków gotyckich. Zbudował go na początku XVI stulecia utalentowany gdański mistrz Michael Enkinger. We wnętrzu świątyni można zobaczyć najstarszą

7. Vokiečių ulica (ul. Niemiecka)
Jest to jedna z najdłuższych ulic w Wilnie. Przez setki lat pełniła funkcję handlowego centrum miasta. Została zniszczona w czasie II wojny światowej, w jeszcze bezwzględniejszy sposób rujnowano ją w okresie sowieckim. Do dziś dawna zabudowa, przypominająca o mieszkających tu niegdyś niemieckich kupcach, rzemieślnikach i możnych, zachowała się tylko po jednej stronie ulicy. W domu pod dzisiejszym numerem 22 mieszkał królewski lekarz Mathias Worbeck-Lettow; podarował go niemieckiemu medykowi w XVII w. Krzysztof Radziwiłł. Później ten budynek, noszący cechy gotyku i baroku, przejął wspólnota ewangelicko-luterńska. Przy tej ulicy, w gotycko-renesansowym domu z początku XVI w., mieszkał też burgrabia wileński i administrator mennicy Ulrich Hozjusz (ul. Vokiečių 24). Pałac Wittinghoffów (ul. Vokiečių 28) jest jednym z najdoskonalszych projektów wileńskiego architekta pochodzenia niemieckiego Marcina Knackfusa.

8. Kościół św. Mikołaja (ul. Šv. Mikalojaus 4)
To jeden z najstarszych kościołów nie tylko w Wilnie, ale i na całej Litwie. Został zbudowany w XIV w. (pierwszy raz wzmiankowany w 1387 r.), w ostatnich latach pogaństwa, przez osiadłą w Wilnie wspólnotę niemiecką. Bryła świątyni zachowała w stanie niemal niezmiennym cechy gotyczne. Podczas przebudowy po pożarze w 1749 r. fasada i wnętrze kościoła zyskały rysy barokowe. W l. 1902–1939 kościół św. Mikołaja był jedną świątynią w Wilnie, gdzie odprawiano nabożeństwa po litewsku.

9. Kościół ewangelicko-luterński (ul. Vokiečių 20)
Pierwszy kościół ewangelicko-luterński (kircha) stanął w tym miejscu, wówczas w pobliżu ulicy Niemieckiej, w połowie XVI w. z inicjatywy kanclerza WKŁ Mikołaja Radziwiłła Czarnego. Było to centrum religijne niemieckich mieszkańców Wilna. Obecny wygląd kircha uzyskała dzięki projektowi Johanna Christopa Glaubitza (jest on także autorem ołtarzy). W polskich domach mieszkali wówczas przede wszystkim niemieccy ewangelicy; kirkę przywrócono ewangelikom wileńskim w 1993 r.

10. Kościół ewangelicko-reformowany (ul. Pylimo 18)
Kościół postawiono w l. 1830–1835 według projektu Karola Podczaszyskiego. Niestety, trzy stojące niegdyś na frontonie rzeźby Kazimierza Jelskiego zostały zniszczone. Wewnątrz wmurowano tablice pamiątkowe ku czci najważniejszych kalwinów litewskich. Naprzeciwko domu modlitwy, po drugiej stronie ulicy, istniał cmentarz kalwiński.

11. Cmentarz ewangelicki (ul. Pylimo i J. Basanavičiaus)
Od 1800 r. cmentarz był miejscem spoczynku bogatych mieszczan i przedstawicieli wileńskiej inteligencji. Chowano tu przede wszystkim Niemców, w tym profesorów Uniwersytetu Wileńskiego. W połowie XX wieku w miejscu cmentarza urządzono park.

12. Niemiecki cmentarz wojskowy (ul. M. K. Čiurlionio 91, Vingio parkas)
Niemiecki cmentarz wojskowy w Wilnie (Heldanfriedhof) założono w czasie I wojny światowej. Chowano na nim niemieckich, austriackich i włoskich żołnierzy. Był czynny także w czasie II wojny światowej.

Marcin Knackfuss
Był to wileński architekt pochodzenia niemieckiego, inicjator klasycyzmu na Litwie (swoją działalność rozpoczął w Warszawie, w Wilnie mieszkał od 1768 r.). Wpłynął na niego tak przedstawiciele późnego baroku, jak i wczesnego klasycyzmu. Już w pierwszych latach na Litwie objawił się jego wyjątkowy talent – projektanta i rekonstruktora budynków. Tworzył projekty budynków użyteczności publicznej (do najświetniejszych należy obudówka Uniwersyteckiego Obserwatorium Astronomicznego), domów i pałaców mieszczan i możnych; Sulistowskich (ul. Skapo 4), de Reussów (pl. S. Daukanto 2/5), Wittinghoffów (ul. Vokiečių 28), Abramowiczowej (ul. Didžioji 36).